

Grzegorz Sibiga

Dopuszczalność gromadzenia oraz udostępniania przez Krajową Radę Komorniczą danych osobowych komorników sądowych, asesorów komorniczych i aplikantów komorniczych

1. Wstęp

Podobnie jak inne samorządy zawodowe, również samorząd komorniczy objęty został zakresem ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych¹. Jednym z podstawowych obowiązków jej adresatów pozostaje spełnienie warunków dopuszczalności przetwarzania danych osobowych. W niniejszym tekście omawiam sytuację prawną w tym zakresie Krajowej Rady Komorniczej, w związku z jej statusem i zadaniami określonymi w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji².

¹ Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 ze zm.; dalej: „u.o.d.o.”.

² Dz.U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 ze zm.; dalej: „u.k.s.e.”.

2. Przedmiot prawnej regulacji ochrony danych osobowych

Użyte w tytule tekstu zwroty „gromadzenie” i „udostępnianie” mogą być w różny sposób rozumiane. Własną siatkę terminologiczną stosuje ustawa o ochronie danych osobowych. Wszelkie operacje na danych osobowych (w tym ich zbieranie i udostępnianie) objęte są zbiorczym pojęciem „przetwarzanie danych” (art. 7 pkt 2 u.o.d.o.). Nieco innych pojęć używa Konstytucja w swoich regulacjach dotyczących ochrony danych osobowych. W art. 51 ustawa zasadnicza posługuje pojęciami „pozyskiwanie, gromadzenie i udostępnianie” (ust. 2) oraz „gromadzenie i udostępnianie” (ust. 5). W tym kontekście zwrot „gromadzenie” nie oznacza jedynie zbierania danych, ale czynności zarówno zebrania, jak i dalszego przetwarzania (np. opracowywania czy przechowywania), poza udostępnianiem danych. W ten właśnie sposób rozumiem w dalszej części tekstu pojęcie „gromadzenie” na tle definicji „przetwarzania danych” (art. 7 pkt 2 u.o.d.o.), pomimo że wspomniana definicja w ogóle się nie posługuje tym sformułowaniem.

Kwestie terminologiczne są o tyle istotne, że podstawowym celem przepisów o ochronie danych osobowych jest określenie zasad postępowania przy przetwarzaniu danych osobowych (art. 2 ust. 1 u.o.d.o.). Do tych zasad zaliczymy przesłanki dopuszczalności przetwarzania danych osobowych, tj. określone ustawowo przypadki dopuszczalnego wykonywania czynności na danych. Przesłanki przetwarzania tzw. danych zwykłych zostały określone w art. 23 ust. 1 u.o.d.o., natomiast tzw. danych wrażliwych – w art. 27 ust. 2 u.o.d.o. Oprócz tego, odrębnie w art. 29–30 u.o.d.o. wyznacza się przesłanki udostępnienia danych „w celach innych niż włączenie do zbioru”.

3. Pojęcie danych osobowych

Samo pojęcie danych osobowych zostało zdefiniowane w art. 6 u.o.d.o. Istotę pojęcia wyjaśniono w ust. 1 („wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fi-

zycznej”³). Na szczególnie szeroki zakres sformułowania wskazuje zwrot „wszelkie informacje”⁴. Tylko przykładowo wymieńmy, że obejmuje ono także informacje jawne czy związane z aktywnością zawodową, społeczną lub gospodarczą osoby fizycznej. Słusznie w orzecznictwie zauważa się, że katalog informacji o osobie fizycznej będących danych osobowymi ma charakter otwarty, pod warunkiem, że informacje bezpośrednio lub pośrednio identyfikują człowieka⁵.

W tym kontekście nie budzi wątpliwości, że wszystkie zgromadzone w KRK informacje o komornikach sądowych, asesorach oraz aplikantach komorniczych stanowią dane osobowe, o ile dotyczą osób zidentyfikowanych lub możliwych do zidentyfikowania.

4. Dopuszczalność przetwarzania danych zwykłych i wrażliwych

Z punktu widzenia przesłanek dopuszczalności przetwarzania, z ustawy o ochronie danych osobowych wynika podział na dwie grupy danych: zwykłe i wrażliwe. Przez dane wrażliwe będziemy rozumieć dane wskazane w katalogu zamkniętym w art. 27 ust. 1 u.o.d.o. („dane ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne, przynależność wyznaniową, partyjną lub związkową, jak również dane o stanie zdrowia, kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym oraz dane dotyczące skazań, orzeczeń o ukaraniu i mandatów karnych, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym”). Danymi zwykłymi będą zaś wszelkie rodzaje danych oso-

³ Na temat definicji legalnej danych osobowych zob. m.in. J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, *Ochrona danych osobowych. Komentarz*, Kraków 2007, s. 345 i n.; P. Barta, P. Litwiński, *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 87 i n.; A. Drozd, *Pojęcie danych osobowych – uwagi wstępne*, [w:] *Ochrona danych osobowych w Polsce z perspektywy dziesięciolecia*, red. P. Fajgielski, Kraków 2007, s. 21 i n.; G. Sibiga, *Postępowanie w sprawach ochrony danych osobowych*, Warszawa 2003, s. 31 i n.

⁴ Zob. A. Drozd, *Pojęcie danych...*, s. 23–24.

⁵ Wyrok WSA w Warszawie z 27 listopada 2008 r., II SA/Wa 903/08.

bowych w rozumieniu art. 6 u.o.d.o., oprócz danych wymienionych w katalogu zamkniętym w art. 27 ust. 1 u.o.d.o.

Podstawę prawną przetwarzania przez administratora danych zwykłych stanowią następujące przesłanki wymienione w art. 23 ust. 1 u.o.d.o.:

- 1) zgoda osoby, której dane dotyczą (pkt 1); definicja „zgody na przetwarzanie danych osobowych” znajduje się w art. 7 pkt 5 u.o.d.o., zgodnie z którą jest to „oświadczenie woli, którego treścią jest zgoda na przetwarzanie danych osobowych tego, kto składa oświadczenie; zgoda nie może być domniemana lub dorozumiana z oświadczenia woli o innej treści”;
- 2) jeżeli jest to niezbędne do zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisów prawa (pkt 2; odwołanie do innych, szczególnych przepisów prawa stanowiących podstawę przetwarzania danych);
- 3) jeżeli jest to konieczne do realizacji umowy, gdy osoba, której dane dotyczą, jest jej stroną lub gdy jest to niezbędne do podjęcia działań przed zawarciem umowy na żądanie osoby, której dane dotyczą (pkt 3);
- 4) jest niezbędne do wykonania określonych zadań realizowanych dla dobra publicznego (pkt 4);
- 5) jeżeli jest to niezbędne dla wypełnienia prawnie usprawiedliwionych celów realizowanych przez administratorów danych albo odbiorców danych, a przetwarzanie nie narusza praw i wolności osoby, której dane dotyczą (pkt 5; klauzula „prawnie usprawiedliwionego celu”).

Wymienione przesłanki mają charakter alternatywny, co oznacza, że dopełnienie chociaż jednej z nich stanowi wystarczającą podstawę do przetwarzania danych osobowych. Taką samą konstrukcją alternatywnych przesłanek przewidziano dla danych wrażliwych.

W przypadku danych wrażliwych obowiązuje – na podstawie art. 27 ust. 1 u.o.d.o. – zakaz ich przetwarzania, a zatem również ich zbierania i udostępniania. Zakaz ten zostaje wyłączny, gdy spełniona zostanie co najmniej jedna z przesłanek określonych w art. 27 ust. 2 u.o.d.o.

Problem danych wrażliwych w KRK będzie dotyczył danych dotyczących orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym. W tym zakresie podstawowe znaczenie ma przesłanka

wskazana w art. 27 ust. 2 pkt 2 u.o.d.o. („przepis szczególny innej ustawy zezwala na przetwarzanie takich danych bez zgody osoby, której dane dotyczą i stwarza pełne gwarancje ich ochrony”), a dopiero gdy brak takiego przepisu ustawowego – „zgoda na piśmie” osoby, której dane dotyczą (pkt 1).

Ustawa o ochronie danych osobowych zawiera także odrębne normy dotyczące udostępniania danych osobowych „w celach innych niż włączenie do zbioru” (art. 29–30). W mojej ocenie mają one szczególnie charakter wobec ogólnych przesłanek zawartych w art. 23 ust. 1 u.o.d.o.

W art. 29 u.o.d.o. przewiduje się dwie sytuacje udostępnienia danych: obligatoryjną i fakultatywną. Administrator jest zobowiązany do udostępnienia danych, gdy zwracający się podmiot lub osoba są „uprawnione do ich otrzymania na mocy przepisów prawa” (ust. 1). Natomiast administrator może udostępnić dane (poza danymi wrażliwymi), „jeżeli w sposób wiarygodny [wnioskodawcy – G.S.] uzasadnią potrzebę posiadania tych danych, a ich udostępnienie nie naruszy praw i wolności osób, których dane dotyczą” (ust. 2).

W praktyce stosowania omawianej ustawy trudności sprawia określenie, w jakich sytuacjach dochodzi do włączenia udostępnionych danych do innego zbioru, ponieważ ustaje wówczas możliwość zastosowania art. 29–30⁶ u.o.d.o.

5. Dopuszczalność przetwarzania danych osobowych a szczególne przepisy prawa

Analizując przesłanki dopuszczalności przetwarzania danych (art. 23 ust. 1, art. 27 ust. 2 i art. 29–30 u.o.d.o.), należy stwierdzić, iż podstawa przetwarzania danych może wynikać z innego powszechnie obowiązującego przepisu prawa. Ustawa o ochronie danych osobowych ma charakter odsyłający, a ograniczając się tylko do jej przepisów, nie można ustalić wszystkich sytuacji dopuszczalnego przetwarzania danych osobowych. W ustawie znajduje się co najmniej 15

⁶ Na ten temat zob. P. Litwiński, *Udostępnianie danych osobowych w ustawie o ochronie danych osobowych*, [w:] *Ochrona danych osobowych. Aktualne problemy i nowe wyzwania*, red. G. Sibiga, X. Konarski, Warszawa 2007, s. 113 i n.; G. Sibiga, *Postępowanie...*, s. 90.

bezpośrednich, generalnych odesłań do całego systemu normatywnego, przy czym dla oznaczenia przepisów odniesienia używa się zwrotów „inne ustawy”, „przepisy prawa” i „prawo”.

Powyższa uwaga dotyczy także przesłanek dopuszczalności przetwarzania danych osobowych. W art. 23 ust. 1 u.o.d.o. w aż trzech z pięciu przesłanek dopuszczalności znajdują się odesłania systemowe. Ustawodawca uzależnia bowiem dopuszczalność przetwarzania danych od „przepisu prawa” (pkt 2), „określonego prawem zadania” (pkt 4) oraz „prawnie usprawiedliwionego celu” (pkt 5). Z kolei w przypadku danych wrażliwych dopuszcza się przetwarzanie, gdy „przepis szczególny innej ustawy zezwala na przetwarzanie takich danych bez zgody osoby, której dane dotyczą, i stwarza pełne gwarancje ich ochrony” (art. 27 ust. 2 pkt 2 u.o.d.o.).

W szczególnych przepisach art. 29–30 u.o.d.o. dotyczących udostępniania danych „w celach innych niż włączenie do zbioru” także znajdują się odesłania. Zgodnie z art. 29 ust. 1, dane w takich celach są udostępniane wnioskodawcom „uprawnionym do ich otrzymania na mocy przepisów prawa”. W innym przepisie – art. 29 ust. 3 u.o.d.o. – określono co prawda tryb udostępniania danych, jednak ustawodawca zastrzega, że mogą obowiązywać odrębne procedury w innych ustawach, które mają pierwszeństwo w stosowaniu (ust. 3 zd. 1).

Należy zwrócić uwagę na różnicę w odesłaniach znajdujących się w art. 23 ust. 1 pkt 2 i pkt 4 oraz w art. 27 ust. 2 pkt 2 u.o.d.o. W przypadku danych wrażliwych niezbędna jest norma zawarta w ustawie, które bezpośrednio reguluje („zezwała” na) przetwarzanie danych osobowych. Tymczasem dla przetwarzania danych zwykłych wystarczające jest każde źródło prawa w rozumieniu art. 87 Konstytucji, a norma wcale nie musi wprost odnosić się do przetwarzania danych. Wystarczy, że przyzna takie uprawnienie lub nałoży obowiązek, dla realizacji których niezbędne stanie się wykonanie czynności na danych osobowych. Zwrot „niezbędność” można tłumaczyć w ten sposób, iż bez przetwarzania danych osobowych niemożliwe będzie wykonanie prawnego uprawnienia lub obowiązku.

Przesłanka „szczególnego przepisu prawa” jest niezależna od innych przesłanek dopuszczalności przetwarzania danych określonych w art. 23 ust. 1 (dane zwykłe) oraz art. 27 ust. 2 (wrażliwe), w tym warunku uzyskania zgody na przetwarzanie danych osobowych. W szcze-

gólności oznacza to, że administrator, który legitymuje się taką przesłanką, nie musi wykazywać się „zgodą” podmiotu danych. Przyjmuje się, że w takiej sytuacji administrator powinien powstrzymać się od dodatkowego zwracania się do osoby, której dane dotyczą, o złożenia oświadczenia „zgody” (nawet jeśli czyni to „na wszelki wypadek”)⁷.

6. KRK jako administrator danych

Podstawowym adresatem obowiązków określonych w przepisach ustawy o ochronie danych osobowych jest administrator danych. Na administratora nałożono także obowiązek dopełnienia przesłanek dopuszczalności przetwarzania danych osobowych (art. 23 ust. 1, art. 27, art. 29–30 u.o.d.o.).

Zgodnie z zawartą definicją administratora danych zawartą w art. 7 pkt 4, jest nim „organ, jednostka organizacyjna, podmiot lub osoba, o których mowa w art. 3, decydujące o celach i środkach przetwarzania danych osobowych”. Z kolei w art. 3 ust. 1–2 wskazuje się kategorie podmiotów prawa objętych zakresem stosowania ustawy. W szczególności będzie nim każdy podmiot prawa realizujący zadania publiczne (art. 3 ust. 1 pkt 2 w zw. z pkt 1 u.o.d.o.). Wśród tej kategorii podmiotów słusznie zauważa się, że dane przetwarzane są w celu realizacji powierzonych im zadań, a rola administratora sprowadza się do decydowania o celu przetwarzania jedynie w granicach określonych przez przepisy prawa określające zadania, dla wykonania których następują czynności na danych⁸. W sferze publicznej o tym, czy ktoś jest administratorem danych, decyduje przede wszystkim rodzaj i charakter nadanych mu przez prawo kompetencji z obszaru spraw publicznych oraz wyznaczone ustawowo zadania⁹.

Takim administratorem będzie właśnie, posiadająca na podstawie art. 79 ust. 3 u.k.s.e. osobowość prawną, Krajowa Rada Komornicza, w zakresie przetwarzania danych osobowych dla potrzeb wy-

⁷ M. Sakowska-Baryła, *Przesłanki dopuszczalności przetwarzania danych osobowych w art. 23 ustawy o ochronie danych osobowych*, PPH 2007, nr 10, s. 13.

⁸ R. Hauser, *Przetwarzanie danych osobowych: cel i środki*, „Rzeczpospolita” z 6 kwietnia 1999 r.

⁹ Wyrok WSA w Warszawie z 17 listopada 2004 r., II SA/Wa 887/04.

konywania swoich ustawowych zadań określonych w art. 85 ust. 1 i w innych przepisach u.k.s.e. Stosując terminologię używaną w przepisach o ochronie danych osobowych, KRK można zaklasyfikować jako „podmiot niepubliczny realizujący zadania publiczne” (art. 3 ust. 2 pkt 1 u.o.d.o.), ze względu na publicznoprawny charakter zadań Rady.

7. Dopuszczalność gromadzenia danych przez KRK na podstawie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji

Administratorzy danych, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 1 u.o.d.o., tj. administratorzy wykonujący zadania publiczne, przetwarzają dane osobowe przede wszystkim w celu realizacji tychże zadań. W związku z tym podstawa prawna KRK do gromadzenia (tj. zbierania i dalszego przetwarzania) danych osobowych wynika w pierwszej kolejności z przepisów u.k.s.e. określających prawne kompetencje Rady. Przepisy u.k.s.e. wprost nie odnoszą się w tym względzie do przetwarzania danych osobowych, chociaż dwie ustawy (u.o.d.o. i u.k.s.e.) uchwalono dokładnie w tym samym dniu. Jednak dla wykonania ustawowo wyznaczonych zadań KRK niezbędne staje się wykonywanie czynności na danych osobowych, co czyni zadość warunkowi określonemu w art. 23 ust. 1 pkt 2 u.o.d.o.

Takie kompetencje dotyczące danych komorników, asesorów i aplikantów komorniczych odnajdujemy w szeregu przepisów u.k.s.e., tj. w:

- a) art. 17a ust. 1–2 oraz w stanowiącym wykonanie upoważnienia zawartego w art. 17a ust. 3 rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie wzoru identyfikatora wydanego przez Krajową Radę Komorniczą¹⁰, które przewidują obowiązek wydania przez KRK identyfikatorów komornikom, asesorom i aplikantom komorniczym (identyfikatory zawierają określone w w/w przepisach dane osobowe);
- b) art. 29 ust. 3, w którym nałożono na Ministra Sprawiedliwości kompetencje zawiadomienia KRK o wynikach egzaminu konkur-

¹⁰ Dz.U. Nr 244, poz. 1803.

- sowego na aplikację komorniczą (kompetencji ministra odpowiadającego obowiązek KRK przyjęcia takiego zawiadomienia);
- c) art. 29j ust. 2, w którym określa się właściwość KRK do rozpatrywania odwołań od uchwał rady izby komorniczej odmawiającej wpisu na listę aplikantów;
 - d) art. 31g ust. 2, w którym przewiduje się przyjęcie od przewodniczącego komisji egzaminacyjnej odpisu protokołu z przebiegu egzaminu komorniczego,
 - e) art. 31h ust. 1, w którym przewiduje się przyjęcie od przewodniczącego komisji egzaminacyjnej odpisu uchwały ustalającej wyniki uzyskane przez zdających egzamin komorniczy;
 - f) art. 37b oraz w stanowiącym wykonanie upoważnienia zawartego w art. 37b ust. 4 rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie archiwizowania akt spraw komorniczych¹¹, w których wyznacza się zadanie przechowywania akt spraw, w których postępowanie zostało zakończone (mimo że przepisy wprost nie przewidują takiego rozwiązania, dopuszczalne wydaje się także tworzenia skorowidzów akt według kryterium osobowego, co umożliwi dostęp do akt prowadzonych przez konkretnego komornika);
 - g) art. 65, w którym przewiduje się nadzór KRK nad działalnością komorników wykonywany poprzez komorników-wizytatorów;
 - h) art. 67 ust. 1, który dotyczy przyjmowanie od rad izb komorniczych protokołów wizytacji i wniosków, poleceń powizytacyjnych oraz sprawozdań zbiorczych kancelarii, a także uchwał i protokołów walnych zgromadzeń komorników izb komorniczych (zatem kompetencja KRK obejmuje także dane osobowe zawarte w w/w dokumentach);
 - i) art. 70, który dotyczy przeprowadzania przez KRK stałego szkolenia na podstawie poleceń i wniosków z wizytacji, co oznacza, że dokumenty wizytacyjne nie są wykorzystywane jedynie przez komorników-wizytatorów, ale także dla innych celów KRK (w mojej ocenie przepis art. 70 nie jest jednak wystarczającą podstawą do ujawniania podczas szkoleń danych osobowych znajdujących się w dokumentacji wizytacyjnej);

¹¹ Dz.U. Nr 144, poz. 1012.

- j) art. 75, w którym znajduje się kompetencja komisji dyscyplinarnej powołanej przez KRK do rozpatrywania spraw dyscyplinarnych komorników, z czym wiąże się zadanie KRK do obsługi prac komisji (choćby przechowywania dokumentacji spraw);
- k) art. 85 ust. 1 pkt 9, który dotyczy zwoływania i organizacji Krajowego Zjazdu Komorniczego, z czym wiąże się konieczność zgromadzenia danych teleadresowych osób zawiadamianych o Zjeździe oraz osób w nim uczestniczących.

Z zestawienia powołanych powyżej przepisów wynika, że KRK jest uprawniona do przetwarzania danych wszystkich komorników, asesorów i aplikantów komorniczych z terenu całego kraju, w odniesieniu do spraw wyliczonych w lit. a)–k). Gdy ustawa ustala status KRK jako uczestnika postępowania (organ rozstrzygający, opiniujący lub nawet adresat notyfikacji), stanowi to jednocześnie zezwolenie na przetwarzanie danych dotyczących orzeczeń wydanych w tym postępowaniu, które mogą mieć charakter danych wrażliwych w rozumieniu art. 27 ust. 1 u.o.d.o. Oczywiście przetwarzanie może następować tylko w zakresie i celu wyznaczonym ustawowymi zadaniami Rady.

Co prawda ustawa nie zawiera kompetencji prowadzenia przez KRK rejestru publicznego w tym zakresie, ale dopuszczalne będzie utworzenie zbioru zawierającego dane komorników, asesorów i aplikantów (w rozumieniu art. 7 pkt 1 u.o.d.o.). Celem jego prowadzenia będzie realizacja ustawowych zadań Krajowej Rady, choćby pod kątem usystematyzowania i uporządkowania posiadanej wiedzy na temat tych osób.

W mojej ocenie potwierdzeniem przedstawionego stanowiska jest kompetencja zawarta w art. 17a u.k.s.e. do wydania identyfikatorów wszystkim komornikom, asesorom i aplikantom komorniczym. Ustawa nie wyjaśnia bowiem, z jakiego źródła zebrać potrzebne dane. Skłania to do wniosku, że racjonalny prawodawca przyjął, że KRK legalnie już zgromadził wszystkie potrzebne dane osobowe i przetwarza je w sposób umożliwiający techniczne wykonanie przedsięwzięcia wydania identyfikatorów.

Ponadto KRK jako administrator danych jest zobowiązany do przestrzegania zasady adekwatnego zakresu zgromadzonych danych w stosunku do celów przetwarzania (art. 26 ust. 1 pkt 3 u.o.d.o.). Zasada ta powinna zostać spełniona odrębnie w odniesieniu do każdej z ka-

tegorii spraw wymienionych w lit. a)–k). Szersze omówienie przedstawionej zasady wykracza poza ramy niniejszego tekstu.

8. Dopuszczalność udostępnienia danych przez KRK

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić, że na KRK nie nałożono ustawowego obowiązku tajemnicy w zakresie danych komorników, asesorów i aplikantów komorniczych. To ważne, ponieważ rolą ustawowej tajemnicy jest zachowanie informacji w poufności, z wyjątkiem osób uprawnionych do dostępu do informacji. Inaczej ujmując, tajemnica jest postrzegana jako zagwarantowanie dostępu do informacji wyłącznie osobom do tego uprawnionym¹². W tym celu tworzy się zamknięte katalogi uprawnionych do otrzymania informacji objętych poufnością, przy czym czyni się to w samej ustawie ustanawiającej tajemnicę (zob. np. art. 104–105a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe¹³) lub na zasadzie rekonstrukcji kompetencji zawartych w różnych ustawach. Tego typu katalogi mają charakter wyjątku od obowiązku tajemnicy (poufności).

Przykładem tajemnicy publicznoprawnej jest również tajemnica zawodowa komornika uregulowana w art. 20 u.k.s.e. Wyłączenia tajemnicy – na zasadzie wyjątku – zostały uregulowane w ust. 3 tegoż artykułu¹⁴.

Tymczasem pomimo tego, że już w nazwie u.o.d.o. pojawia się zwrot „ochrona danych”, głównym celem jej przepisów pozostaje określenie zasad przetwarzania danych osobowych (w tym obowiązków przetwarzających dane oraz praw osób, których dane są przetwarzane).

¹² P. Fajgielski, *Informacja w administracji publicznej. Prawne aspekty, gromadzenia, udostępniania i ochrony*, Wrocław 2007, s. 115.

¹³ Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.

¹⁴ Na marginesie warto zwrócić uwagę na niekonsekwencję ustawodawcy ustanawiającego tajemnicę komorniczą. W art. 20 ust. 3 u.k.s.e. przewiduje się, iż jedyny wyjątek od obowiązku tajemnicy komorniczej następuje w postępowaniu przed sądem lub prokuratorem. Tymczasem z innych przepisów u.k.s.e. wynika dostęp dodatkowych osób do informacji stanowiących tajemnicę, tj. komorników-wizytatorów (np. art. 65) oraz KRK jako przechowującego akta spraw, w których postępowanie zostało zakończone (art. 37b).

ne), nie zaś ustanowienie nowych rodzajów tajemnic publicznoprawnych¹⁵. Dla realizacji tego zadania ustawodawca tylko wyjątkowo posługuje się konstrukcją tajemnicy informacji. Taką tajemnicę wprost ustanawia się w art. 39 ust. 2 (tajemnica osoby upoważnionej)¹⁶, natomiast można się jej także doszukiwać w zakazie przetwarzania danych wrażliwych (art. 27), który przecież – ze względu na treść definicji legalnej „przetwarzania danych” – obejmuje także zakaz udostępniania takich danych.

Wobec powyższego każdy organ lub inny podmiot prawa posiadający odpowiednią kompetencję ustawową do otrzymania danych osobowych będzie uprawniony do skutecznego żądania wobec KRK ich udostępnienia. Sprawy w tym zakresie należy badać na zasadzie „od przypadku do przypadku”, przy czym najczęściej kompetencje poszczególnych podmiotów będą znajdowały się w ustawach właściwych dla ich działalności.

Tylko przykładowo podam, że poza powszechnie znanymi uprawnieniami organów procesowych określonych w ustawach proceduralnych (k.p.k, k.w., k.p.c.) kompetencje do żądania danych osobowych zostały uregulowane m.in. w:

- art. 14 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji¹⁷,

¹⁵ Odmienne stanowisko, iż przepisy u.o.d.o. przewidują odrębną tajemnicę ustawowo chronioną w rozumieniu art. 5 ust. 1 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.), zob. M. Sakowska, *Relacje pomiędzy prawem do ochrony danych osobowych a prawem do informacji publicznej*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2005, t. 75, s. 64.

¹⁶ Tajemnica osoby upoważnionej do przetwarzania danych, o której mowa w art. 37 i art. 39 u.o.d.o., dotyczy jedynie sfery wewnętrznej administratora danych, ponieważ została zaliczona do środków zabezpieczenia technicznego i organizacyjnego określonych w rozdziale 5 u.o.d.o. Nie jest to zatem instytucja prawna przydatna dla potrzeb analizy dopuszczalności udostępniania danych przez administratora, ponieważ nie dotyczy „stosunków zewnętrznych” administratora danych z innymi osobami i podmiotami. Zob. szerzej G. Sibiga, *Tajemnica osoby upoważnionej do przetwarzania danych osobowych. Czy zapewnia skuteczną ochronę informacji?*, [w:] *Ochrona danych osobowych. Skuteczność regulacji*, red. G. Szpor, Warszawa 2009, s. 233 i n.

¹⁷ Dz.U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 ze zm.

- art. 9 ust. 1a ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej¹⁸,
- art. 6j ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej¹⁹,
- art. 29 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych²⁰,
- art. 34 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu²¹,
- art. 38 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego²²,
- art. 22 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym²³,
- art. 13 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich²⁴.

W przypadku danych wrażliwych ważne jest, aby ustawowa kompetencja organu odnosiła się wprost do takich danych (np. art. 22 ust. 4 ustawy o CBA) lub w inny sposób wskazywała, że organ może otrzymać wszystkie posiadane dane (np. „organ ma dostęp do akt każdej sprawy”, tak art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o RPO).

9. Dopuszczalność udostępnienia danych na podstawie ustawy o ochronie danych osobowych

Analizując problematykę udostępnienia danych na gruncie u.o.d.o., podstawę prawną takiej czynności będą stanowiły:

- a) w przypadku zebrania danych nie w celu włączenia do własnego zbioru pozyskującego – art. 29–30 u.o.d.o.,
- b) w innych sytuacjach – art. 23 ust. 1 u.o.d.o. lub art. 27 ust. 1 dla tzw. danych wrażliwych (tutaj również znajduje zastosowanie ode-

¹⁸ Dz.U. z 2005 r. Nr 234, poz. 1997 ze zm.

¹⁹ Dz.U. z 2004 r. Nr 156, poz. 1641 ze zm.

²⁰ Dz.U. Nr 123, poz. 1353 ze zm.

²¹ Dz.U. Nr 74, poz. 676 ze zm.

²² Dz.U. Nr 104, poz. 709 ze zm.

²³ Dz.U. Nr 104, poz. 708 ze zm.

²⁴ Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.

slania omówione w części *Dopuszczalność przetwarzania danych osobowych a szczególne przepisy prawa*).

Przepisy dotyczące udostępnienia danych w innym celu niż włączenie do zbioru o tyle mają istotne znaczenie, iż przewidują w art. 29 ust. 2 u.o.d.o. własną materialną podstawę przekazania danych osobowych (poza danymi wrażliwymi). Umożliwiają one administratorowi przekazanie danych wnioskodawcy, który wiarygodnie uzasadni potrzebę posiadania danych, co stanowi konstrukcję zbliżoną do wykazania interesu faktycznego. Drugi warunek to stwierdzenie, że udostępnienie nie naruszy praw i wolności osoby, której dane dotyczą. Wymaga to ostrożnego podejścia do tego typu spraw przez administratora, ponieważ pojęcie „praw i wolności jednostki” odnosi się do konstytucyjnego rozumienia tego zwrotu (rozdział II *Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela*), przy czym dotyczyć będzie przede wszystkim prawa do prywatności (art. 47 Konstytucji) oraz ochrony danych osobowych (art. 51 Konstytucji)²⁵.

Wnioskodawca, któremu odmówiono udostępnienia danych osobowych na podstawie art. 29 u.o.d.o., może zwrócić się do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, który w drodze decyzji administracyjnej rozstrzyga sprawę (art. 18 ust. 1 pkt 2 u.o.d.o.). W swojej decyzji GODO nakazuje udostępnienie danych lub nie stwierdza takiego obowiązku.

10. Dopuszczalność udostępnienia danych na podstawie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji

Podobnie jak w przypadku gromadzenia danych, podstawa prawna udostępnienia będzie wynikać także z przepisów samej u.k.s.e. Dotyczy to następujących przepisów:

- a) art. 11 ust. 5, który dotyczy wyrażenia na wniosok Ministra Sprawiedliwości opinii przed powołaniem na stanowisko komornika

²⁵ Inaczej A. Drozd, *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz. Wzory pism i przepisy*, Warszawa 2007, s. 196, według którego przesłankę nienaruszenia praw i wolności należy konkretyzować w związku z art. 30 u.o.d.o., zawierającym wyliczenie przesłanek wykluczających udostępnienie danych osobowych.

- (treść opinii na temat konkretnej osoby fizycznej mieści się w pojęciu danych osobowych);
- b) art. 15b ust. 1, który dotyczy wyrażenia na wnioszek Ministra Sprawiedliwości opinii w przedmiocie przeniesienia komornika na stanowisko komornika w innym rewirze komorniczym;
 - c) art. 67 ust. 2, który zobowiązuje do przekazywania Ministrowi Sprawiedliwości uchwał i protokołów zgromadzeń walnych izb komorniczych oraz Krajowego Zjazdu Komorników, a także własnego sprawozdania rocznego (przedmiotem przekazania będą także dane osobowe zawarte w w/w dokumentach);
 - d) art. 67 ust. 3, który zobowiązuje do przekazywania Ministrowi Sprawiedliwości na jego żądanie innych dokumentów niż wymienione w art. 67 ust. 2 (obowiązek w tym przedmiocie spoczywa bezpośrednio na Prezesie KRK);
 - e) art. 85 ust. 1, który dotyczy wyrażenia opinii w sprawach określonych w tym przepisie, o ile dotyczą konkretnych komorników, asesorów lub aplikantów komorniczych.

Na gruncie u.k.s.e. organem uprawnionym do otrzymywania danych osobowych od KRK jest Minister Sprawiedliwości. Ustawa szeroko wyznacza jego kompetencje, ponieważ – na podstawie art. 67 ust. 3 – może żądać każdego dokumentu, w tym zawierającego dane osobowe. Jedyne ograniczenie wynika z użycia sformułowania „w razie potrzeby”, co należy odnieść do potrzeb Ministra w przedmiocie sprawowania nadzoru nad samorządem komorniczym. Zakres ten, w pierwszej kolejności, ustala sam Minister, a tylko w sytuacjach jego oczywistego przekroczenia KRK może odmówić przekazania dokumentu.

Inna wątpliwość dotyczy kwestii samego przedmiotu żądania – „dokumentu”. Czy oznacza to obowiązek udostępnienia tylko dokumentów istniejących w momencie otrzymania żądania, czy też generowania nowych dokumentów zawierających wymagane informacje z innych posiadanych dokumentów (np. zestawienia informacji z kilku dokumentów)? W tym aspekcie przychyliam się do szerokiego rozumienia uprawnień Ministra i nie ograniczania ich jedynie do dokumentów wytworzonych przed datą żądania Ministra Sprawiedliwości.

Natomiast w mojej ocenie kompetencja Ministra nie obejmuje udostępnienia przechowywanych przez KRK akt zakończonych spraw, w których znajdują się informacje objętą tajemnicą komorniczą w ro-

zumieniu art. 20 u.k.s.e. Ustawowa rola KRK ogranicza się jedynie do ich przechowania i nie może być ona samodzielny dysponentem tajemnicy. Odpowiednie zastosowanie znajduje tutaj przepis art. 20 ust. 3 u.k.s.e. Swoich ewentualnych żądań Minister nie może także skutecznie uzasadnić nadzorem nad działalnością komornika, ponieważ nadzór ten wykonywany jest wobec komornika w formach określonych w art. 64 ust. 2–3 u.k.s.e. i nie obejmuje on działań względem KRK. Należy pamiętać, że wyłączenie tajemnicy publicznoprawnej może jedynie przybrać postać określonego wprost w ustawie wyjątku od zasady poufności.

11. Wnioski

Na Krajową Radę Komorniczą jako administratora danych nałożono obowiązki dopełnienia przesłanek dopuszczalności przetwarzania danych osobowych określonych w art. 23 ust. 1 (dane zwykłe) oraz w art. 27 ust. 2 u.o.d.o. (dane wrażliwe). Pojęcie przetwarzania danych – ze względu na treść art. 7 pkt 2 u.o.d.o. – obejmuje ich gromadzenie (zbieranie i dalsze przetwarzanie) oraz udostępnianie.

Rada przetwarza dane osobowe dla wykonania swoich zadań określonych w przepisach u.k.s.e. Wynika z nich uprawnienie KRK do przetwarzania danych wszystkich komorników, asesorów i aplikantów komorniczych, w zakresie niezbędnym do realizacji tychże zadań.

Każdy organ lub inny podmiot prawa posiadający odpowiednią kompetencję ustawową do otrzymania danych osobowych będzie uprawniony do skutecznego żądania wobec KRK udostępnienia zgromadzonych danych komorników, asesorów i aplikantów.

Na gruncie u.k.s.e. szczególne kompetencje nadzorcze przysługują Ministrowi Sprawiedliwości, który jest uprawniony do żądania od Prezesa KRK przekazania każdego dokumentu (w tym zawierającego dane osobowe), w razie stwierdzenia potrzeby jego pozyskania dla celów wykonywania nadzoru nad samorządem komorniczym. Ministerialne uprawnienie nie dotyczy jednak dokumentów z akt przechowywanych przez KRK na podstawie art. 37b i art. 85 ust. 1 pkt 16 u.k.s.e., jeżeli znajdują się w nich dane objęte tajemnicą komorniczą.